CONSPECTUS BIBLIOTHECAE

GLOTTICAE VNIVERSALIS

PROPEDIEM EDENDAE

OPERIS QUINQVAGINTA ANNORVM.

AVCTORE

CHRISTOPHORO THEOPHILO DE *MVRR.*

NORIMBERGAE
IN BIBLIOPOLIO MONATH - KVSSLERIANO.
MDCCCIV.

Immensum Linguarum campum, quantum licuit viribus meis, peragrare tentaui. Adolescens hunc laborem iam anno 1753 suscepi, quem in itineribus continuaui, mihique inter Musas et Charites ut consenescerem, semper optanti contigit esse tam felici, ut, propitio Numine aeterno, uoti mei, quatenus mortali

licitum

licitum est, compos fierem. Quod opus ut publici iuris propediem faciam, fragilitatis humanae memorem aetas me ingrauescens compellit, quae ueterano signum dat receptui.

PRODRO-

PRODROMVS.

I. De lingvis in genere.

a) *De origine Linguarum, siue Linguarum historia philosophica*

1) ratione originis idearum, et combinationis earumdem.

2) ratione intellectus humani progressu successiuo in Linguis.

b) *De origine litterarum et scripturae*, u. c. calamorum, pennarum, membranae, chartae.

c) *De usu Linguarum.*

d) *De methodo discendi Linguas.*

e) *De Tachygraphia.*

α) Stenographia.

β) Tachygraphia proprie sic dicta.

γ) Pasigraphia.

f) *α*. *De Cryptographia generali*, siue *Steganographia.*

β. De arte cryptographiae speciali, siue *Synthematographia* et *Telegraphia.*

g) *De*

g) *De arte decifratoria.*

h) Numerorum cifrarum hiſtoria.

i) Auctores anatomici et phyſiologici de lingua humana.

k) Auctores de mutis et ſurdis inſtruendis.

II. De lingva vniversali ſeu philosophica.

III. De lingva primaeva.

IV. Varia alphabeta.

V. Grammaticae philosophicae et generales.

VI. Grammaticae polyglottae.

VII. Lexica polyglotta.

VIII. Bibliorvm versiones polyglottae.

IX. Oratio dominica variis lingvis expressa.

LINGVAE EVROPAEAE.

Lingua celtica (ſic dicta) pro baſi Linguarum europaearum habebatur ab ignorantibus. In nupera Grammatica latino - celtica *Alanus Dumoulin* de Celtis male egit, ignarus *biſcaicam* linguam a *galica* (Scotiae et Hiberniae) tam diuerſam eſſe, ac eſt lingua germanica a ſlauica.

A) Lingua *Cambrobritannica* (*Cymereg* ſ. *Cymraeg*) Incolarum Walliae et Britanniae inferioris gallicae, (*Bretagne*) ſ. *Breyzad's* Dialecti tres: *Wallica*, *Cornubienſis*, et *Armorica*.

B) L. *Caledonica*; (*Galic* ſiue *Caelic*) Incolarum

1) Sco-

1) Scotiae ſeptemtrionalis et Inſularum Hebridum.

2) Hiberniae. Huc non pertinet

L. *Vaſconica* ſ. Cantabrica veterum Aquitanorum et Iberorum (*Euſcaldunac*). Dialecti tres: L. *biſcaica* proprie ſic dicta; *nauarrenſis*, et *baſqua*. Haec ultima iterum vel proprie *baſqua*, vel *alauica* eſt.

L. Graeca.

a) Dialecti: *aeolica*, *dorica*, *ionica*, *attica*.

b) *Neo-graeca*, ſiue graeco-barbara. Vocatur *romaikì*, uti vetus *helleniki*.

1) Origo et hiſtoria L. graecae.

2) Grammaticae.

3) Lexica.

4) Prouerbiorum ſcriptores.

5) Verſiones Bibliorum.

Hic ordo in qualibet lingua (ubi fieri poteſt) obſeruatur per totum Opus, in quo edendo minime ſequor ordinem vulgarem Globi noſtri partium, *Europae*, *Aſiae etc.*

L. etrvsca, originis phoeniciae.

Abſorbſit linguam pelaſgicam; abſorbta a *latina*.

Dialecti. *Oſca*, *Meſſapica*, *Arcadica*.

L. latina; e *ſicula*, *pelaſga*, *etruſca* et *oſca* (quae in fabulis atellanis, ſeu Ludicro oſco ſeruabatur) mixta. Filiae ſunt: L. *luſitanica*, *hiſpanica*, *italica*, *gallica*, *walachica*, et *albanica*.

A) L. lvsitanica proprie eſt dialectus L. hiſpanicae.

B) L. hispanica. Dialecti quinque: *Caſtiliana*, *catalaunica*, *valentina*, *aragonica*, et

Lvsita-

LVSITANICA.

Dialectus Insulae *Mallorca* e lemouicana, graeca, latina, hispanica et arabica est mixta.

C) L. ITALICA. Scribitur romano - florentina dialecto.

Dialecti quatuor: *Veneta*, *langobardica*, *florentina*, *neapolitana*.

a) L. GRISONVM siue RVMANSICA, media inter italicam et gallicam linguam.

Dialecti:

1) *Cialover.*

2) *Ladin.*

b) Incolae portus Herculis Monoeci (*Monaco*) sub Alpibus utuntur dialecto e *ianuensi* et *prouinciali* commixta.

c) *Corsicana* et *Sardinica*.

D. L. GALLICA. Dialecti tres: *Aurelianensis*, *testosagana* s. *prouincialis*, et *vasconica*.

E) L. WALACHORUM, seu Celtarum danubicorum, (*Rumuny*) qui tam diuersis dialectis utuntur, ut se ipsi vix intelligant. Lingua est latina corruptissima.

F) L. ARNAVTICA siue *albanica* veterum Illyriorum, forsan e ruderibus pelasgicae, s. veteris thracicae linguae mixta.

L. vetus GERMANICA.

a) Alemannica.

b) Saxonica.

L. GERMANICA PROPRIA hodierna; filia linguae alemannicae.

1) *Germaniae superioris*, in qua scribitur.

Dialecti

Dialecti quatuor: *Franconica* et *thuringica*, *ſaxonica*, *bauarica*, et *ſueuica*.

Dialectus germanica in tractu *veronenſi*, et *vicentino*.

2) *Germaniae inferioris*, filiae L. ſaxonicae veteris.

Dialecti tres: Dialectus *Germaniae inferiori propria*, (*Plattdeutſch*) *angloſaxonica*, cuius filia eſt *friſica*; *belgica*

a) propria,

b) *Belgii inferioris*.

L. *Angloſaxonica*, ſ. *Anglicana vetus*. *Anglica*, ſoror L. *friſicae*.

Dialecti duae:

1) *Anglicana propria*, cui dialecti tres ſpecialiores: *Eboracenſis*, *Exmorica Deuoniae*, et *Lancaſtrica*.

2) *Scotiae inferioris*, quae propior eſt matri friſicae, quam lingua anglicana.

L. SCANDINAVICA, filia, ſeu potius ſoror iunior moeſogothicae.

a) De Gothis.

b) De ſcriptura runica.

A) L. DANICA. Dialecti.

B) SVECICA. Dialecti duae:

α) *Suecana* habet Dialectos tres: *Vplandicam*, *dalecarlicam*, in qua antiquiſſimae linguae veſtigia adparent, et *nodlandicam*.

β) *Gothica*. Habet quatuor dialectos:

1) *Oſtrogöthicam*.

2) *We-*

2) *Westrogöthicam*, quae complectitur

a) *Wärmelandicam.*

b) *Dallandicam.*

3) *Smålandicam.*

4) *Scanicam*, quae multa danica et germanica vocabula retinet.

C) Islandica, moesogothicae proxima, et vetus noruegica.

L. lettica. (*Lettowa*) Habet tres dialectos, slauicis similes:

1) *Letticam propriam.*

2) *Curlandicam*, seu Curonensem.

3) *Lithuanicam.*

L. slavica. Habet Filias sex:

1) *Russicam*; dialecti:

a) nouogrodensis.

b) sibirica.

2) *Polonicam.*

3) *Bohemicam*, a qua pronunciatione tantum differt dialectus *Slawakica* dicta.

4) *Bulgaricam*, (Lingua est *Rosciana*) quae omnium slauicarum dialectorum pessima est, ut *Bosnia* dialectus purissima.

5) *Illyricam hodiernam.*

a) *Croatico - dalmatica*, intermixta est vocabulis italicis.

b) *Morlachica*, slauica dial. mixta vocabulis turcicis et italicis.

6) *Wen-*

6) *Wendicam*, s. Venedorum:

a) *Australium* siue *Austriacorum*, in Carniolia, ubi multis vocabulis germanicis mixta, in primis in comitatu Cilleiensi.

b) *Septemtrionalium*,

α) in Lusatia, superiore et

β) inferiore,

γ) Misnia,

δ) Brandenburg,

ε) Pomerania,

ζ) in Megalopolitano ducatu.

L. FINNICA. Dialecti tredecim:

1) *Finnica propria*; in Finlandia, Russia et Suecia; Finnorum *Suamo - lainorum*.

2) *Lapponica*.

3) *Ishorica*, in Ingermannia.

4) *Estica*; Finnorum *Viro - lainorum*.

5) *Liuonica*.

6) *Wotjaka*.

7) *Tsheremissica*, siue Mariorum.

8) *Mordwinorum*.

9) *Permiera*.

10) *Syrjana*.

11) *Wogulica*.

12) *Chondi - chuia*.

13) *Hungarica*, adfinis lapponicae.

Dialectus

Dialectus finnica in tractu *Carelen* proxime adfinis est L. hungaricae.

LINGVAE ASIATICAE.

Linguae TATARICAE.

De Scythis europaeis et asiaticis.

Tatari malunt vocari *Turuc* siue Turci. Erat antiquis temporibus horda quaedam turcica numerosissima, adpellata *Tatar*, quae deinde nomen ceteris impertiit.

A) L. TVRCICA s. Tatarorum Europaeorum. Est nouissima linguarum hodiernarum.

α) Constantinopoleos.

β) Crimmae, et Cubani.

B) TATARORVM ASIATICORVM.

1) *Tatororum liberorum*; u. c. *Kabardorum*, quibus est propria lingua, sed europaeis litteris exprimi nequit.

2) *Tatarorum russicorum.* Sunt

a) *Astrachani.*

b) *Kasani proprii*, siue Muhammedani, quibus est corrupta dialectus arabica.

c) *Orenburgici.*

d) *Sibirici*:

1) *Kalmücci albi.*

2) *Kusnezi.*

3) *Katschischi.*

4) *Iakuti*, qui utuntur, *Stellero* teste, dialecto linguae crimmicae et turcicae hodiernae.

C) Lin-

C) Lingua MONGOLICA siue KALMVCCICA.

a) *Mongoli* seu *Mungali.*

b) *Kalmiiccii* s. *Oelöt*; Eluthi; Kalmucci nigri.

D) L. TVNGVSICA, Tungusis, veteribus Sibiriae inhabitatoribus, Dauris et Mandschuris propria. Tungusi Canadensibus sunt similes; forsan colonia canadensis.

E) L. OSTJAKICAE tres sunt dialecti:

a) *Kondica*, seu Irtyschika;

b) *Tomica*, seu Narymica;

c) *Ienisej a.* Qui iuxta fluuium Oby habitant, dialecto finnica utuntur.

F) Linguae SAMOIEDICAE. Dialecti:

a) *Mesenica*, s. Objondirorum.

b) *Illyrica*, s. Pustosetscha (*Chasavo* siue *Churitsi*).

c) *Tasiaci.*

d) *Samojedica*, in parte orientali fluuii Jenisej.

G) L. KAMTSCHADALICA, (*Itülmenica*) Dialecti duae:

1) *Kschadgschi.*

2) *Tschupiagschi.*

H) L. KORJAEKICA, in parte orientali Asiae septemtrionalis, usque ad peninsulam Kamtschatkanam. Dialectus:

1) *Tschuktschiorum.*

2) *Kurjäkorum* propriorum.

I) L. KVRILICA, in parte australi Kamtschatkae, et insulis Kurilis inter Kamtschatkam et Iaponiam. Dialecti duae:

1) *Ku-*

1) *Kurilorum*, qui iuxta fluuium Kykſha habitant, ſiue ſeptemtrionalium.

2) *Kurilorum meridionalium.*

K) L. IAPONICA. Dialecti.

L) L. COREANA, in peninſula Corea, e L. *mandſchu-tungufica* et finica mixta.

M) L. Inſularum philippinarum. Inter varias dialectos hae duae notae ſunt:

1) *Biſaya.*

2) *Tagalica.*

N) L. Inſularum Latronum, ſiue Marianarum, vel Archipelagi S. Lazari. Dialectus conuenit cum L. Tagalica.

Linguae ORIENTALES, *proprie ſic dictae, ſunt quinque.*

Lingua ARAMAEA, ſ. babylonica, ſiue *chaldaea* abuſiue dicta. Chaldaei enim non ſunt confundendi cum Babyloniis.

a) L. *chaldaica*, quae propemodum eadem eſt cum

b) L. *Syriaca*; differunt ratione vocalium et toni.

Dialecti tres:

1) *Maronitica*;

2) *Nabathaea* Neſtorianorum in Meſopotamia, (*Diarbekr*) et Kiurdorum in ſacris.

3) *Mendaea*, Galilaeorum, ſ. Sabaeorum ſiue Chriſtianorum Iohannis, quem Mendai Ijai, circa Baſſoram praecipue colunt. L. ſyriaca, quantum ſcimus, eſt proprie liturgica lingua.

De Inſcriptionibus Palmyrenis.

L. PHOE-

L. PHOENICIO - HEBRAEA. Linguam phoeniciam et cananiticam unam eamdemque fuisse puto, ita ut hebraica lingua proprie sit dialectus cananitica ab Israelitis usurpata. Minime Abraham et posteri eius linguam phoeniciam in Palaestina adoptarunt. Phoenices potius, ut veri Chamitae, utebantur primum chamitica quadam dialecto; postea in emigrationibus inter Semitas eam conmutarunt cum dialecto quadam semitica.

Dialecti sunt tres:

1) *Hebraica* proprie talis.

2) *Samaritana*, mixta cum chaldaismo.

3) *rabbinica*, mixta cum vocibus syriacis, hispanicis etc.

L. ARABICA. Antiquissima dialectus fuit Dschiorhamitarum. Veteres dialecti erant duae:

1) *Hamjarica*, Arabiae felicis.

2) *Koraishidarum*, (tribus potentissimae partis occidentalis peninsulae Arabum) in qua conscriptus est Coranus. Viget adhuc in regno Sennaar Nubiae, teste *Bruce*.

Dialecti hodiernae arabicae sunt praecipue quinque:

1) *Dshiddana*.

2) *Iemana*.

3) *Dialectus* Arabum scenitarum seu *Kafrorum* (infidelium, latronum) intra regionem *Abu arish* usque ad fines *Hedshas*. Forsitan sunt *Beni Halál* siue *Masalichh*. Vid. *Edrisi* Geogr. Nubiens. Clim. 2, p. 5.

4) Dialectus *hadramautana*.

5) *Saha-*

5) *Sakhnand*, quae coranicae linguae proxima esse censetur.

Optima L. arabicae dialectus in Syria est *damascena*. In Aegypto dialectus *kahirana* valde discrepat a semana. Specimina dabuntur in opere. Kasani proprie sic dicti, Tatari russici muhammedani, utuntur corrupta dialecto arabica.

L. HABESSINICA, siue AETHIOPICA proprie sic dicta, filia vetustissima L. arabicae. Nam Habesseni colonia Arabum. Quia vero hodie cum linguis Negrorum aliorumque populorum valde commixta est, L. *aethiopica* non amplius pro Dialecto arabica haberi potest, quam ob rationem ad Linguas *africanas* eam retuli.

L. PERSICA.

1) Vetustissima *Zend*, a *Samscrdamica* orta.

2) *Pehlevi*, a districtu *Pehle* dicta.

3) *Deri*, a *Der* porta, quae in aula veterum Regum Persarum in usu fuit.

L. Persica *hodierna* mixta est cum graecis, arabicis, atque tataricis vocibus, interspersis non nullis germanicis et slauicis. Dialecti, iudice *Seid Ahmed* de Aintab; Linguae *Parsi*, seu *Farsi*, in prouincia huius nominis s. antiqua *Parthia*, Persiae propriae erant

1) *Heridana*.

2) *Segs*.

3) *Saimt*.

4) *Sogd*,

4) *Sogd*, quae mortuae ſunt.

a) Dialectus *Kiurdorum* vulgaris, adfinis veteri Perſarum linguae.

b) *Oſiorum* in medio Caucaſo, boream verſus dialectus a perſica ortum trahit.

L. GEORGICA ſeu GRVSINICA, etiam *Colchica* et *Iberica* dicta, in Georgia (olim Perſidis prouincia) et Mingrelia uſu obtinet. Hodierni Mingreli loquuntur dialectum *georgianam*, ſeu vulgarem uti quondam *Colchii*, qui Mingreliam inhabitabant, dialectum *ibericam*.

Caucaſi populorum Linguae, ſiue potius Dialecti hactenus ignotae; inter mare nigrum et caſpium, quod a Ruſſis *chualitum*, a Tataris *al Dingis*, a Georgianis *kurtſchenium*, a Perſis *gurſicum*, a Graecis *hyrcanicum* adpellatur.

L. ARMENICA, filia phrygicae.

L. HINDOSTANICA (*Sindhuſtan*).

L. *Samſkrda*, ſ. *Shanſkrit*, in ſacris Brahminorum uſitata, mater omnium Linguarum hindoſtanicarum, ut et plurium dialectorum a Sinu perſico uſque ad Sinam.

1) L. ſacra Budhiſtarum in regno *Candi* in meditullio Inſulae *Ceilan*.

2) L. *Tamulica*.

3) L. *Malabarica*.

4) L. *Canarina*.

5) L. *Maraſhda* vulgo *Marattica*.

6) L. *Talenga*.

7) Dialectus *Bengalica*.

8) L. *Devanagarica*, siue *Nagarica*, hindostanica propria.

Dialecti:

a) *Guzaratica.*

b) *Napalica.*

Zingarorum (qui non sunt *Sigynae* Libyes Herodoti V, c. 9.) dialectus corruptissima.

Dialectus *Cingalesica* in ora maritima Insulae Ceilan e L. Tamulica et Malabarica mixta.

Lingua fere uniuersalis iudice Cl. *Marsden*, ab Insula Madagascar usque ad *Cookii* detectas Insulas viget. Lingua *Madagascarina* et *Philippinarum* Insularum vix differt uti L. germanica a dialecto belgica. Huius L. uniuersalis Dialectus est

Lingua MALAICA, a Peninsula Malacca (ubi purissima) per Insulas Orientis extensa. Dialecti:

1) *Sumatrana.*

2) *Iauana.*

3) *Borneensis* (Beajou) Viadsches.

4) *Macassarica.*

5) *Amboinensis.*

6) *Ternatica.*

7) Insularum Salomonis.

8) In ora malabarica. Magis tamen adridet diuisio Dialectorum

a) *Malaicae*, proprie sic dictae;

b) *Achinicae*;

c) *Batta*;

d) *Rejangi.*

e) *Lam-*

e) *Lampuhn.*

L. SINICA.

a) *Mandarinica*, *Kuon - hoa.*

b) *Communis.*

In 36 Insulis *Ljeou - Kjeou* Sinensi Imperio tributariis, et inter Coream, Formosam atque Insulas Iaponicas sitis, tres Linguae vigent, quae neque cum Sinensi, neque cum Iaponensi conueniunt.

L. ANAMITICA, obtinet in Regnis *Tanquini* et *Cotschinsinae*, ut et in Regno *Cau - bang.*

a) Mandarinica.

b) Vulgaris.

Dialecti sunt in Regno *Lao*, Sinis *Lao-tschua*, et in *Ciampa*, regione australi *Cotschin - sinae*, siue *Cotschintschinae*, id est, *Sinae occidentalis.*

Dialectus *Kambodschana*, siue Regni *Cambojae*, anamitice *Cao miên.*

L. SIAMENSIS.

a) *Ballica* s. sacra.

b) *vulgaris.*

Linguae Asiae *Septemtrionalis.*

L. *Tibetana* siue TANGVTICA.

L. PEGVANA et AVANA.

a) *Barmanica* s. *Bomanica.*

b) *Bali* s. *Pali* sacra monachorum s. sacerdotum Talapoinorum.

c) *Carianica*, Peguanis et Auanis Nomadibus usitata.

LINGVAE AFRICANAE.

In Africa Septemtrionali.

L. AEGYPTIACA.

a) Vetustissima (*Lissan Faraûn*) seu Pharaonica.

b) *Coptica*, qua in sacris Aegyptii nunc utuntur, mixta est cum graeca et arabica. Vltimus, qui *coptice* loquebatur, fuit a. 1673 *Muallim Athanas*, teste *Wanslebio*: nam in uita communi *Coptae* utuntur L. arabica.

Linguae veteris *Numidiae* fuere:

1) *Nomadum Libyae*, adfinis L. aegypt. veteri.

2) *Carthaginiensium*, siue *Punica*.

3) *Phoenicia*, proprie sic dicta.

4) L. prosapiae *τoυ Phut*, s. Lingua propria Numidiae, diuersa a phoenicia et punica. Eius soror erat

5) *Mauritana*. Aldrete *varias Antiguedades de España*, *Africa* etc. pag. 460.

L. CABYLICA, s. *Gebalica Berberorum* in montanis *Maroccanis*, in Africa Septemtrionali; siue Libya veteri,

a) *Amazirgorum*, (a Mauris nominantur *Schillas* vel *Schilhas*) quorum lingua dicitur *Tamazirgt*; eius soror

b) L. *Schowiah*, incolarum in montibus Tunetanis, et Algeriensibus. Putat Cel. *Langlès* hancce linguam esse *punicam* corruptam; sed magis veri simile est, fuisse veterum *Libyorum* linguam, quos iam *Herodotus* tamquam gentem propriam ab Aethiopibus recte distinxit.

c) Ca-

c) Cabylorum in *Sahara*, f. Deferto.

L. HABESSINICA, fiue AETHIOPICA, filia quidem vetuftiffima L. arabicae, fed cum aliis linguis valde commixta.

Dialecti funt duae:

a) *Axumitica*, Gheez dicta, in qua verfio Bibliorum fcripta eft.

b) *Amharica* regni Amharae, ubi nunc Gubernator refidet.

Lingua *Falafca* olim in prouincia *Dembea* in ufu fuit, nunc in planitie, in vicinia lacus *Tzana*, ea Incolae utuntur, apud quos antea linguae *Amharicae* obtinuerat vfus.

Linguae Nigritarum.

Lingua communis *Gualatae*, *Guineae*, *Tombuto*, *Melli* et *Gago* eft *Sungay*.

A *Cabo Blanco* ufque ad *Sierra Leona* variae linguae in ufu funt, multis vocibus arabicis interfperfis.

In Senegambia.

Fullierorum, feu *Foleiorum*, verfus defertum *Sarah* vel *Sahara* degentium, iuxta fluuium *Senega* inferiorem.

Dialecti:

a) vulgaris.

b) corruptiffima *Creolio-lufitanica*, qua utuntur Angli et alii extranei.

Quaelibet natio a fluuio Gambia remotior, fuam habet linguam, u. g. regio *Flüps*, *Banyon*, *Brumbongorum* et *Pecharum*.

Waloffo-

Walofforum, ad fluuium *Senegal*. Corrupte pronunciantur *Ioloffi*.

Mandingoenfium f. *Magindanenfium*, ad Guineae fines.

Dialecti L. mandingoenfis:

a) corrupta, quae Nigritis *Dfchenneh-kummo*, Mauris vero *Kalam Suchdan* dicitur, tefte *Mungo Park*.

b) In diftrictu *Taffarenfi*.

c) In tractu grandi et montano *Dfchallonkedu*.

L. των *Serawulliks* (Gallis *Séracolets*) Regni *Kadfchaaga* (Gallis *Galam*).

Linguae Nigritarum in Guinea fuperiore.

a) Circa Caftellum *de la Mina*, in regnis paruis *Schuda* fiue *Whida* vel *Fetu*, et *Ardre*.

b) In regno *Benin* et in ora *Quaqua*.

In Guinea inferiore.

1) *Calbongorum.*

2) *Congenfium.* Dialectus

a) *Angolica.*

b) *Benguela.*

Lingua regni *Kakongo* eadem eft ac in regnis *Loango*, n'*Goja*, *Jomba* et aliis vicinis. Plane differt a L. Congenfi.

De linguis *Africae mediterraneae* pauca fcimus, u. g. Monomotapae, Zingifiorum, Gallas etc.

In Africa meridionali.

L. *Caffrorum.* Dialecti.

a) των *Namaquas*.

b) *Kabo-*

b) *Kabobiques.*

c) *Koraquas.*

L. *Hottentottarum.* Dialectus των *Gonaquas.*

L. *Madagascarica*, *Madecassa* dicta. Dialectus Insulae Comorrae.

LINGVAE AMERICANAE.

I. *Linguae Americae septemtrionalis.*

L. ESKIMOA. Dialectus *groenlandica.*

L. HVRONICA.

a) propria.

b) *Irokana.*

c) *Mohakana*, s. *Mohokana.*

Dialecti:

1) Onondagiorum.

2) Oniadum.

3) Senekaeorum.

4) Tuscaroriorum.

5) Irundokorum.

d) Mingoorum.

e) Delawariorum. Dialectus Schawanorum.

L. SCHIPIWAEORVM. Dialecti:

a) Monsoniorum.

b) Killistinorum (*Christinaux*, *Klistinaux*, *Kris*).

c) *Nipegoniorum.*

d) Algonkinorum (*Gens de terre*); in Canadae meditullio. Dialecti:

1) των *Miamis* et *Montanjez*, circa Quebec.

2) *Surikis*, in Noua Scotia.

3) *Abenagis*, in Noua Anglia, in quam dialectum S. Biblia ab *Iohanne Elioto* a. 1685 verſa ſunt.

e) Schipiwaei proprii.

f) Ottowaei, ſiue Attawawaei, Outaowaei.

Dialectus των Meſſiſaugaunorum Nomadum, verſus Lacum Ontario.

g) Ottagamiorum. (*les Renards*).

h) Sakiorum. (*les Sacs*),

Linguae WINNEBAGORVM.

L. NADOWESSIORVM. Dialecti:

a) Nadoweſſiorum fluuiaticorum.

1) Wehogatawonahorum.

2) Matabântowahorum.

3) Schahswîntowahorum.

b) Nadoweſſiorum, in aequoribus patentium camporum habitantium.

1) Aſſinipoilorum borealium et auſtralium.

2) Wapîntowahorum.

3) Tintonum, circa lacum *Tinton*.

4) Aſvahcutonum.

5) Mahâorum.

6) Schianorum.

7) Schianiſorum.

8) Tſchonguſcetonum.

9) Waddapâdſcheſtinorum.

L. SCHE-

L. SCHEROKIORVM.

a) propriorum, Carolinae ſeptemtrionalis.

1) *Wokon.*

2) *Bemtico.*

3) *Schawanon.*

4) *Apalatſches.*

b) Schikaſaorum, Carolinae meridionalium.

c) Crikorum, in Florida, e quorum dialecto lingua Caribica, ſ. Canibalica, orta, de qua infra, p.27 inter linguas circa fluuium *Orinoko.* In maioribus Antillis vix ſuperſunt veſtigia linguae primitiuae harum Inſularum, nimirum *Haiticae* in Inſulis S. Dominici, olim *Haiti* dicta, atque S. Vincentii.

d) Schaktaorum, verſus fluuium *Miſſiſipi.*

Linguae LOUISIANAE.

a) Ilineſorum. Forſan ſunt iidem cum *Sakiis.*

b) Miſſuriorum.

c) Akanſaorum, ſiue *populi pulcri.*

L. APATSCHORVM, ſ. Nouae Mexicae.

L. NEO - NAVARRORVM.

a) Teguayorum.

b) Pimaorum.

L. CALIFORNIAE. Dialecti

1) *de los Picos.*

2) Populi *Laymóna.*

3) *Cotſchimi.*

4) *Vtſchiti.*

5) *Pe-*

5) *Pericùa.*

6) Dialectus *ignota*, qua utuntur populi, ad quos a. 1766 peruenit P. *Wenceslaus Linck*, Soc. Iesu.

7) *Waìkurica.*

8) Regionis *Achastliorum.*

9) *Ecclemachorum* versus orientem.

Linguae MEXICANAE :

1) L. primitiua *Tschitschimecana.*

2) L. *Tlascalitanae :*

a) *Nahuahl.*

b) *Otoncir.*

c) *Piñamer.*

3) L. των *Otomies.*

4) L. Territorii *Misteque* tredecim erant dialecti. Vsitatissimae erant

a) των *Chontal* (Tschontal).

b) *Zoqueorum.*

5) L. *Mexicana*, proprie sic dicta.

6) L. *Tarahumarensium* in Noua Biscaya.

II. *Linguae Americae meridionalis.*

Lingua 1. Caribòrum (minus recte *Caraiborum*) siue Cannibalorum, (e dialecto *Crikorum* orta perhibetur) Insularum anteriorum Americae, siue minorum Antiliarum, ubi pauci Caribòrum supersunt. Maribus sunt propria verba, et alia feminis, e lingua primitiua Antiliarum.

2. Caribòrum in Guayana.

Linguae

Linguae circa fluuium *Orinoko.* *Cariborum* linguae dialecti

1) Tamanacorum.

2) Parekiorum.

3) Vokeariorum.

4) Uaracà - pazilforum.

5) Uara - Mùcurorum.

6) Payurorum.

7) Kirikiriporum.

8) Mappoyorum.

9) Oyorum.

10) Akerekottorum.

11) Awarikottorum.

12) Pariakottorum.

13) Cumanakottorum.

14) Guanèrorum.

15) Guaikiriorum.

16) Palenkorum.

17) Mokiritáriorum.

18) Areweriánorum.

Huc pertinet etiam lingua feminarum *Caribicarum*, pag. 25 commemorata.

L. *Sàliuaorum.* Dialecti

1) Atùriorum.

2) Piarònum.

3) Quàquariorum.

L. *Maypurorum.* Dialecti

1) Awanorum.

2) Meepurorum.

3) Cáwerorum.

4) Perenorum.

5) Guipunaworum.

6) Kirruporum.

7) Acciàguorum.

L. *Ottomacorum.* Dialectus τῶν Taparitarum.

L. *Guamaorum.*

L. *Guajiwaorum,* Dialectus *Ciribôana.*

L. *Iaruraorum.*

L. *Guaraïnaorum.*

L. *Arùacaorum.*

Linguae GVAYANAE, et *Terrae Amazonum,* in parte septemtrionali Americae australis.

a) Galibiorum.

b) Tareupiorum.

c) Calipurnorum.

Linguae PERVVIANAE.

1) *Quichua* (Kitschua) Incarum, s. Ingarum, Lingua *del Cusco* adpellata, per totam fere Americam australem protensa, et in finitima *Tucumania* Vulgo usitata.

2) *Maynaorum.*

a) τῶν

a) των *Maynas*, proprie sic dictorum.

b) L. των *Tameos*, in regno Quitensi.

c) L. των Omaguas.

d) L. των Yurimaguas.

e) Majurunorum.

3) L. *Aymăra* των *Lupàcas*, *Pocases* etc.

4) L. *Tabalosa*.

5) Dialectus Setschurana.

6) των *Moxos* (Mossos). Dialecti:

a) *Mobimorum*.

b) *Canisianorum*.

Linguae BRASILIAE.

1) vulgaris.

2) *Topinaquorum*.

3) *Tupiquorum*.

4) *Tupinamborum*, in Capitaniae *da Parà* confiniis.

5) *Topayorum*.

Linguae PARAGVAYENSES. Numerantur omnino *quatuordecim*.

1) L. *Guaraniorum* s. Quaraniorum, maxime nota, qua etiam utitur populus *Tapé*. In multis adfinis est L. Brasilicae. Dialectus *Tschiriquanorum*.

2) *Chiquitorum* (Tschikitorum).

3) *Abiponum* tria genera sunt, *Rükahe*, *Nakoikétergehe*, et *Taaukanigas*, qui vocibus peculiaribus utuntur. Dialecti:

a) Mo-

a) *Moçobiorum.*

b) *Tobarum.*

4) των *Malbalaes.*

5) *Vilelas*, Abiponibus *Raregranraik.*

6) *Paſſaines.*

7) *Lules.* } Haec, illorum lingua *Tonocotè* vulgo dicitur.

8) *Yſiſtines.* }

9) *Homoampas.*

10) *Tſchunipies.*

11) *Mataguayos.*

12. *Guaykurùs* ſ. Quaykurùs.

13) *Mpayas*, ſ. *Eyiguayegi.*

14) *Zamuci*, (Zamuſi) quorum lingua utuntur Nationes *Ygaroño*, *Kaipotades*, *Karaò*, *Tunatſcho*, *Ymonòo*, et tres aliae, *Tſchikitorum* oppidis paſſim adgregatae.

Praeterea in regionibus mediterraneis Americae auſtralis vigent

1) L. *Puquinica.*

2) *Tenocotica.*

3) *Catanuareana.*

4) *Natixana*, quam etiam *Mogaznanam* vocant.

5) *Mañacicarum.*

In regione *Chaco* (ch, *tſch*; Tſchaco) ſunt Dialecti praecipuae

1) των *Chicas* (Tſchikas) *Orejones*, ſiue auritorum, nam aures illis praelongae.

2) *Chu-*

a) *Churumacaensium.*

Lingua TVCVMANIAE, cuius *nouem* idiomata tradidit *Petrus de Anasco* S. I. a. 1605 demortuus.

Lingua CHILENSIS, (Tschilensis) *Araucana*, forsitan a veteri Peruuiana orta. Dialectus των *Aucaès*, hominum montanorum circa Valdiuiam.

Linguae in terra et freto *Magellanico*:

Linguae PATAGONVM.

1) *Molutschica*, iuxta Cordilieras Chilienses.

a) Picuntschorum.

b) Pehuentschorum.

c) Huilliitschorum.

Dialecti 1. των *Key-yus.*

2. των *Pescherühs* e Terra del Fuego.

2) των *Serranos*, (incolarum montanorum) Dialecti:

a) των *Pueltsches*, siue *Pampas Matanceros* circa Matança in vicinia Buenos Ayres, in tota Patagonia orientali.

Ad hos pertinent:

a) Taluheti, Hispanis *Pampas*.

b) Diwiheti.

c) Tschetscheheti.

d) Tehuelheti, Patagones proprii.

b) των *Tueltschès*, s. *Pampas Magdalenistas* de Buenos Ayres.

LINGVAE

LINGVAE ARCHIPELAGI AVSTRALIS.

In Australia superiore.

L. *Nouae Hollandiae.* Linguam incolarum partis australis (*Diemens - Land*) nouae Hollandiae nec ipse *Omiah* siue *Omai* 1777 intelligere potuit.

In Australia inferiore.

L. *Otaheitica* et *Vlateiah.* Eiusdem dialectus viget in *Noua Seelandia*, ita ut *Omai* incolarum idioma intellexerit.

Dialectus Insulae *Hamoa*, maximae *Insularum amicarum.*

Incolae in *Nootka Sound* lingua utuntur *mexicanae* haud absimili. Dialectus diuersa in *Prince William's Sound.*

Dialectus *Vnalaschka.*

Lingua incolarum *Portus Gallorum*, detecti a. 1786 a *de la Perouse.*

---

p. 5 lin. 7 pro *ratione* leg. *de.*
